

Posudek vedoucího práce

Aviatika, motorismus a cyklistika na počátku 20. století

Jiří Novák

Dějiny počátků moderních sportovních činností představují v historiografii dodnes často opomíjené téma, které má na regionální úrovni neblahou tendenci upadat do jisté popisnosti. Přitom moderní sportovní činnost představuje nejen zajímavý vhled do nových forem trávení volného času stále rostoucí části populace Evropy na přelomu 19. a 20. století, ale také umožňuje skrze vznikající sportovní organizace nahlédnout do vztahové sítě tehdejší společnosti. Jiří Novák si pro svoji diplomovou práci zvolil sporty do značné míry elitní – aviatika byla výsadou technicky nadaných dobrodruhů, resp. jejich finančně zajištěných podporovatelů, podobně jako motorismus, který byl navíc stejně jako cyklistika jedním z projevů formování moderní dobové středostavovské identity, postavené na vlastnictví moderních forem pohybu. Z různých důvodů zůstala autorova snaha někde na půl cesty mezi výše uvedenými přístupy – jeho text, založený na důkladné a poctivé práci s pramennou základnou, je do značné míry podrobným popisem fungování těchto sportovních odvětví, resp. jejich čelným představitelů (Kašpar, bratři Čihákové), zároveň však tento popis jaksi mimochodem postihuje sociální pozadí celého pardubického sportovního života, představujícího svým způsobem jednu z arén k prezentování statusu městských elit na přelomu století (viz opakovaná souvislost všech těchto sportů s lokálně elitním prostředím hotelu Veselka (původně v majetku otce Jana Kašpara; viz s. 18, 59, 75), či některá shodná jména figurující ve stejnou dobu ve sportovních organizacích – viz právě třeba František Kašpar) – je velkou škodou, že autorovi se nepodařilo tuto analytickou rovinu více rozvinout a nahlédnout tak více do struktury sociálních vazeb na pardubickém maloměstě.

Bez ohledu na tyto nedostatky je diplomová práce Jiřího Nováka založena na důkladné heuristice veškerých pramenů, týkajících se především počátku letectví v Pardubicích – právě zde také leží jádro celého textu, neboť autor je zjevně tematikou letectví zřejmě fascinován a pro motorismus a cyklistiku se mu navíc nedostávalo ani zdaleka tolik pramenů, jako především v případě pozůstalostních materiálů Jana Kašpara a bratrů Čihákových (uloženo v Národním technickém muzeu v Praze, resp. ve Východočeském muzeu v Pardubicích), resp. materiálů vzniklých v rámci mediálního pokrytí jejich činnosti, tj. reportáží v denním tisku, jež autor také velmi vhodně využívá, a samozřejmě také materiálů spolků, jež na podporu všech zde prezentovaných sportů vznikly. Zdůraznění doposud často opomíjeného (především ve prospěch mnohokrát zpracovaného přínosu Jana Kašpara) podílu bratrů Čihákových na rozvoji rané české aviatiky je (jak zdůrazňuje i sám autor) jedním z hlavních přínosů celé práce. Dalším plusem, vyplývajícím z pečlivé heuristiky, je autorovo zachycení (na příkladu komerčních aktivit jak Jana Kašpara, tak i bratrů Čihákových) organizační stránky rané aviatiky, včetně nároků, požadavků a cen. V podobném duchu je třeba ocenit i autorovu práci se sekundární literaturou, která mu často umožňovala překlenout mezery v pramenné základně způsobené

ztracenými materiály – jedná se zde především o texty k dějinám slavného motocyklového závodu Zlatá přilba.

Zatímco heuristickému úsilí autora prakticky nelze nic vytknout, analytická úroveň textu je bohužel spíše průměrná a téma, spočívající v paralelním studiu tří sportovních oblastí podobného charakteru, se mu nepodařilo vytěžit o mnoho více nežli za pozitivisticky laděné „vytěžení“ pramenů – přestože se místy dotýká sociálního rozměru těchto aktivit a i z jím popisovaných situací je tento často zjevný, autor má tendenci tento rozměr zcela pomíjet a raději se – se zjevným zaujetím – věnuje například rozboru technických charakteristik strojů, na nichž byly uvedené aktivity provozovány. Práce tímto přístupem sice vyloženě netrpí a je i přesto přínosná, nelze se však zbavit dojmu, že jde o poněkud promarněnou příležitost k jejímu pozdvihnutí na vyšší úroveň.

Pozitivistickému charakteru práce pak odpovídá i užitý jazyk, který se sice autorovi po prvotních peripetiích podařilo výrazně vylepšit, častým vyjadřováním v jednoduchých větách však stále napomáhá čtenářovu dojmu, že text je jen prostým popisem akcí, letů a závodů. I přes tuto výtku je nicméně práce po formální stránce zpracována v kvalitě odpovídající diplomové práci.

Na základě výše uvedeného doporučuji práci Jiřího Nováka k obhajobě.

V Olomouci 22. 1. 2015

Jiří Hutečka, Ph.D.